

Kriminaljournalistikens utveckling

Författare

Johannes Andersson

Daniel Sandström

Kim Karlsson

Handledare

Britt Börjesson

GÖTEBORGS UNIVERSITET
JOURNALISTIK, MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Abstract

Authors: Johannes Andersson, Kim Karlsson and Daniel Sandström

Title: The development of crime reporting

Level: Bachelor of Journalism

Location: University of Gothenburg

Language: Swedish

Number of pages: 59

Purpose: The purpose of this study is to examine how the Swedish crime reporting has changed over time.

Question at issue: How do the Swedish newspapers describe the criminality? In what way do the Swedish newspaper describe the offenders in crime-related articles? How has the Swedish crime reporting changed over time?

Method and material: Quantitative content analysis of the two newspapers Dagens Nyheter and Göteborgs-Posten.

Main result: The Swedish newspaper's way of describing the criminality has changed over time. During the investigated period of time the frequency of crime reports in the editorial material has dropped. In 2010 the crime report consisted mainly of crime reports regarding offence against the person. That was not the case in 1990.

In some ways the newspapers are restrictive in what they are writing and in some ways they are not. Although the Swedish rules of press ethics say to be restrictive describing an offender's gender or age the newspapers are not. Writing about the ethnicity of an offender is on the other hand very uncommon.

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Disposition.....	2
3. Bakgrund	3
3.1 De svenska journalisterna och den svenska journalistiken.....	3
3.1.1 Journalistkårens sammansättning.....	3
3.1.2 Journalistikens kommersialisering	3
3.1.3 Tidningarnas format.....	4
3.2 Lagstiftning	4
3.2.1 Tryckfrihetsförordningen	4
3.2.2 Yttrandefrihetsgrundlagen.....	5
3.3 Organisationer.....	5
3.3.1 Publicistklubben	5
3.3.2 Svenska Journalistförbundet.....	6
3.3.3 Allmänhetens Pressombudsman och Pressens Opinionsnämnd.....	6
3.3.4 Pressens samarbetsnämnd	6
3.3.5 Spelregler för press, radio och TV.....	6
3.4 Teorier om nyhetsvärdering.....	6
3.4.1 Nyhetskriterier	7
3.4.2 Gatekeeping	8
3.5 Brottsutvecklingen i Sverige.....	8
3.5.1 Lagföringar över tid	8
3.5.2 Mordfall över tid	8
3.5.3 Misshandelsbrott över tid.....	9
3.5.4 Egendomsbrott över tid	9
4. Problemformulering.....	11
4.1 Syfte.....	11
4.2 Formulering av frågeställningar	11
5. Teori.....	12
5.1 Dagordningsteorin.....	12
5.2 Kriminaljournalistiken som samhällsinformation	12
5.3 Kriminaljournalistikens moraliska problematik	12
5.4 Journalisten och etiken	12

5.5 Kultivationsteorin	13
6. Tidigare forskning	14
6.1 Brott och Publicitet - Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet	14
6.2 Journalistkårens inställning till namnpublicering.....	14
6.3 Brotsjournalistikens påverkan på den reella brottsligheten	15
7. Metod	16
7.1 Metodval: Den kvantitativa innehållsanalysen	16
7.2 Urval	16
7.2.1 Göteborgs-Posten	16
7.2.2 Dagens Nyheter	17
7.3 Definition av brottsrapportering.....	17
7.4 Reliabilitet och validitet.....	18
8. Resultat.....	19
8.1 Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering?	19
8.1.1 Brotsrapporteringens omfattning.....	19
8.2 Presentation	19
8.2.1 Brotsjournalistik på förstasidan	19
8.2.2 Notiser eller större artiklar?	20
8.3 Artikeltyp	20
8.3.1 Brotsrapportering i brottsprocessen	20
8.4 Brotsplats	21
8.4.1 Brotsrapporteringens geografiska fördelning.....	21
8.4.2 Brotsrapporteringens placering utifrån geografi.....	21
8.4.3 Brotsrapporteringens storlek utifrån geografi.....	22
8.4.4 Brotsrapporteringens geografiska placering utifrån brottskategori	22
8.5 Typ av brott	23
8.5.1 Vilka brott skrivs det om?	23
8.5.2 Förstasidesbrotten	24
8.5.3 Brotsrapporteringens storlek utifrån brottskategori.....	25
8.5.4 När rapporteras det om vilka brott?	26
8.6 Hur beskrivs gärningsmannen?	27
8.6.1 Antalet gärningsmän angivna i artiklarna	27
8.6.2 Publicering av gärningsmans yrke	27

8.6.3	Vad heter gärningsmannen?	28
8.6.4	Vilken typ av brottslingar namnges?	28
8.6.5	Namnges lokala gärningsmän?	29
8.6.6	Kön.....	30
8.6.7	Ålder	30
8.6.8	Adress	31
8.6.9	Etnisk tillhörighet	31
8.6.10	Angivelse av moral och personliga egenskaper	31
8.6.11	Namnangivelse där dom ej fallit i brottsrapporteringen	32
8.6.12	Angivelse av tidigare brott i brottsrapporteringen	33
9.	Analys och diskussion	34
9.1	Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering? Hur är denna utveckling relaterat till den verkliga brottsutvecklingen?	34
9.2	Vilken brottstyp skriver medierna om?.....	34
9.3	Hur beskrivs de misstänkta/gärningsmännen?.....	35
10.	Slutsatser	37
10.1	Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering?	37
10.2	Hur är utvecklingen av kriminalrapporteringen relaterat till den verkliga brottsutvecklingen?.....	37
10.3	Vilka typer av brott skriver man om? Hur är detta relaterat till teorierna om nyhetsvärdering?.....	37
10.4	Hur skildras de misstänkta/gärningsmännen vid olika tidpunkter? Hur är detta relaterat till pressens etiska regler?.....	37
11.	Förslag till vidare forskning	38

1. Inledning

Tre av 17 pressetiska regler handlar om namnpublicering. Kontentan är att journalister ska vara försiktiga med namnpubliceringar. Valet att publicera ett namn ska föregås av ett noga övervägande om huruvida en sådan publicering kan komma att skada människor eller inte. Om så skulle vara fallet bör journalisten avstå publiceringen om inte allmänintresset är så pass stort att det kräver att namn anges.¹

Just namnpublicering är en fråga som ofta, och då gärna med hög intensitet, diskuteras. Särskilt i samband med kriminaljournalistik. I en debattartikel i *Medievärlden* diskuterade pressombudsman Ola Sigvardsson problematiken i att publicera identifierbara bilder av efterlysta personer. Bakgrunden till Sigvardssons artikel var att *Dagens Nyheter* valt att publicera en oredigerad bild på en misstänkt rånare som lämnat sitt rånoffer medvetslös på ett tunnelbanespår. Sigvardsson valde att dra paralleller mellan DN:s publicering och boken *Fahrenheit 451* där bokens huvudperson blir jagad av polis och jakten går att följa via TV-sändningar. Sigvardsson framhåller att det förvisso kan finnas skäl att upplysa allmänheten om farliga brottslingars identitet men ser också en problematik i den eventuella hetsjakt som kan uppstå i jakten på misstänkta.²

Medieforskaren Stig Hadenius argumenterade några år tidigare för att redaktioner i högre grad skulle överväga att publicera namn i anslutning till väldigt uppmärksammade brottsfall. Hadenius argumenterar, med grund i medierapporteringen på det uppmärksammade mordet på Engla Höglund år 2008, för att förövarens namn i vissa fall är av så pass stort allmänintresse att tidningar borde publicera namn. Särskilt eftersom Englas mördare var dömd sedan tidigare.³ Efter Hadenius debattartikel ställde sig flera redaktörer på landets största tidningar sig frågande till huruvida det är rimligt att publicera namn på personer som ännu inte blivit dömda för brottet de kopplas ihop med.⁴

Trots att namnpublicering ofta är omtalat och tenderar att engagera många finns det ett tomrum i forskningen kring ämnet. Ester Pollack är docent i journalistik och Fil. Dr i medie- och kommunikationsvetenskap vid JMK (Stockholms Universitet). Pollack konstaterar genom en komparativ studie av tidsperioden 1915 till 1995 att antalet artiklar om brott ökat markant. Pollack har dock inte undersökt hur stor andel av det redaktionella materialet det är som består av brottsartiklar, utan utgår från antalet artiklar. Detta måste därför ses i relation till att innehållet överlag blivit mer omfattande i tidningarna. Pollack skriver att hennes hypotes är att andelen brottsjournalistik också ökat i det redaktionella materialet under 1980- och 90-talen.⁵

¹ <http://www.po.se/regler/pressetiska-regler>

² <http://www.medievarlden.se/diskussion/2012/09/po-en-grans-overskreds-idag>

³ <http://www.dn.se/debatt/att-inte-publicera-namn-kan-underlatta-mord/>

⁴ <http://www.dn.se/kultur-noje/medier-oeniga-om-namnpublicering/>

⁵ Pollack 2001, sid. 106-111

2. Disposition

Vi inleder uppsatsen med ett bakgrundskapitel där vi redogör för hur det svenska medielandskapet sett ut under vår undersökningsperiod. Vi redogör för lagar och organisationer som påverkar hur journalister skriver om brott och brottslingar, brottsutvecklingen i Sverige samt teorier om nyhetsvärdering.

Därefter presenterar vi vår problemformulering samt syftet med vår undersökning. Kapitlet efter redogör vi för de teoretiska modeller som ligger till grund för vår forskning.

I kapitel sex presenterar vi relevant tidigare forskning. Vidare presenterar och diskuterar vi valet av metod och tillvägagångssätt i kapitel sju. I samma kapitel presenterar vi även de hypoteser vi hade inför undersökningen.

Våra empiriska resultat återfinns i kapitel åtta, varefter analys och diskussion följer. Vi avslutar med en sammanfattning av de slutsatser vi kan dra utifrån våra frågeställning och ger förslag på vidare forskning. Källförteckning, kodschema och en bilaga med andra intressanta tabeller återfinns i slutet av uppsatsen.

3. Bakgrund

Nedan presenterar vi relevant bakgrundsinformation som hjälper oss att tolka och analysera de resultat vi fått i vår undersökning.

3.1 De svenska journalisterna och den svenska journalistiken

Hur journalister och journalistiken fungerar och har förändrats under den undersökta perioden kan påverka hur resultaten ser ut.

3.1.1 Journalistkårens sammansättning

I publikationen *Svenska Journalister* beskrivs den svenska journalistkårens sammansättning. Den svenska journalistkåren har förändrats mellan åren 1989 och 2011. 1989 var 34 procent av journalistkåren kvinnor. Samma siffra var 2011 uppe i 50 procent. Det finns inga siffror från 1989 om hur många journalister som hade invandrarbakgrund. 2011 hade endast fem procent av den samlade journalistkåren invandrarbakgrund. Tittar man på hela svenska befolkningen 2011 så har 19 procent invandrarbakgrund. Cirka fyra av tio svenska journalister arbetar i Stockholm. Här har det skett en ökning sedan 1989. Då verkade 34 procent av journalisterna i Stockholm, 2011 var siffran uppe i 42 procent.⁶

Sedan 1989 har vi också sett en ökning i hur många journalister som jobbar med etermedia. 1989 var det 15 procent och 2011 25 procent. Toppen nåddes 2007 när hela 27 procent jobbade med etermedier.⁷

Medan andelen journalister som arbetar inom etermedia ökat har andelen journalister som arbetar i dagspress minskat. 1989 var det 63 procent som arbetade i landsortspress, storstadsmorgontidning eller kvällspress. 2011 är den siffran 51 procent (då även gratistidningar). Andelen journalister som arbetar på en storstadsmorgontidning minskade mellan 1989 och 1995 från 15 till tio procent, för att sedan hålla sig där.⁸

Angående den journalistiska professionaliseringen har andelen journalister som läst journalistik på högskola och universitet ökat sedan 1989, från 42 till 74 procent 2011.⁹

3.1.2 Journalistikens kommersialisering

Mediernas kommersialisering diskuteras ofta i det offentliga samtalet. Den allmänna sanning som verkar råda är att de svenska medierna kommersialiserats över tid. Den svenska medieforskaren Ingela Wadbring undersökte 2012 huruvida dessa påståenden stämmer empiriskt i svenska lokaltidningar utefter fem delar av kommersialisering: struktur, innehållets produktionskostnad, bildbehandling, ämnesinnehåll och innehållets personifiering. Dagens Nyheter var en av de fyra undersökta tidningarna. Wadbring konstaterar att det som är slående i hennes undersökning är faktumet att innehållet i svensk

⁶ Asp 2012, sid. 17

⁷ Ibid., sid. 23

⁸ Ibid.

⁹ Ibid., sid 25

dagspress förändrats väldigt lite över tid. De svenska lokala tidningarna är att betrakta som präktiga och inte kommersiella eller sensationella på något vis.¹⁰

En annan intressant aspekt av journalistikens kommersialisering är hur journalisterna själva ser på en sådan utveckling. Ulrika Andersson och Jenny Wiik presenterar i artikeln *Journalism Meets Management* i boken *Journalism Practice* att svenska journalister upplever att det journalistiska arbetet i allt högre grad styrs av ekonomiska drivkrafter – det vill säga att materialet i allt högre grad väljs utefter premissen att tidningen ska vara lönsam, något som inte stämmer överens med Wadbrings slutsatser. Värt att notera är att i Andersson och Wiiks artikel har alla journalister tillfrågats, inte bara de som arbetar på en dagstidning.¹¹

3.1.3 Tidningarnas format

Under perioden 1980-2010 har det skett en förändring vad det gäller tidningarnas format. Fram till 1970-talet var fullformatet, även kallat broadsheet, det formatet som användes inom den svenska pressen. Under 1980-talet skedde en förändring där fler och fler tidningar övergick till det nya tabloidformatet. Det var först de små tidningarna som anammade formatet, därefter följde orternas andratidningar. Sist att hoppa på tåget var morgontidningarna i storstäderna, mycket tack vare att det nya mindre formatet betydde mindre yta för annonser. Inte förrän hösten 2004 hade även dessa tidningar, Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter inkluderat, gått över till tabloidformatet. (Massmedier sid 85)

Det är inte bara annonsytorna som drabbas när tidningarna går över till ett mindre format. Redigeringen i stort måste anpassas till det mindre formatet och man får till exempel inte plats med lika många notiser och artiklar på hälften så mycket plats. Eftersom tidningarna sällan kompenserar med motsvarande antal sidor innebär det ett färre antal artiklar.¹²

3.2 Lagstiftning

Vad som skrivs och inte skrivs i svenska medier regleras av de lagar som råder i Sverige. Yttrandefriheten och tryckfriheten är befäst i svensk grundlag. För tryckt skrift är det främst tryckfrihetsförordningen som är aktuell, medan yttrandefrihetsgrundlagen reglerar övriga medieformer.

3.2.1 Tryckfrihetsförordningen

Tryckfrihetsförordningen är en av Sveriges fyra grundlagar. Den nuvarande tryckfrihetsförordningen antogs 1949. Avsikten med tryckfrihetsförordningen är att säkerställa ett fritt meningsutbyte och allsidig upplysning via tryckt skrift.

Tryckfrihetsförordningen garanterar medborgarnas rättighet att ”yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst”. Även om tryckfriheten i Sverige är väldigt bred finns det även regleringar om vad som inte får tryckas. Dessa tryckfrihetsbrott finns definierade i tryckfrihetsförordningen. Det är vanligt att man delar upp tryckfrihetsbrotten i två olika

¹⁰ Wadbring, sid. 105-107

¹¹ Andersson, Wiik 2007, sid. 705-719

¹² Sternvik 2005

kategorier – dels de brott som kan begås under krigs- eller revolutionstider och dels de brott som kan begås när normala tider råder i landet. Eftersom den första kategorin tryckfrihetsbrott inte varit aktuella på mycket länge läggs ingen större vikt vid dem här.¹³ (R Olsson, sid. 24-26, sid 147-148) Det är inte tillåtet att sprida skrifter som uppviglar till störande av allmän ordning, hetsar mot folkgrupp, innehåller olaga våldsskildringar som t ex vålds- eller barnpornografi, förtalar, förolämpar eller hotar en person.¹⁴ (R Olsson, sid. 154-178)

3.2.2 Yttrandefrihetsgrundlagen

Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) är en relativt ny grundlag som antogs 1992. Eftersom tryckfrihetsförordningen berör tryckt skrift behövdes även en grundlag som garanterade yttrandefriheten även i andra medier. En stor del av tryckfrihetsförordningens principer fördes direkt över i YGL, men YGL rymmer större möjligheter för statliga ingrepp. Anders R Olsson delar upp inskränkningarna i YGL i tre kategorier:

- Inskränkningar av tekniska skäl. Alla medborgare kan inte garanteras samma möjlighet att till exempel sända radio eller TV då etern inte rymmer hur många radio- och TV-kanaler som helst.
- Inskränkningar av juridiska skäl. Etersändningar kan sändas över nationsgränser och därmed bli föremål för andra nationers lagstiftningar. Det finns internationella överenskommelser om sådana fall som går utöver svenska bestämmelser om yttrandefrihetsbrott.
- Inskränkningar av folkuppfostrarskäl. Bilder anses vara farligare än texter och rörliga bilder farligare än stillbilder. Skeenden som tillåts beskrivas i text är inte alltid tillåtet att visas i rörliga bilder.

Värt att notera är att om en tidning eller tidskrift lägger ut samma material på nätet som publiceras i tryckt form omfattas internetversionen också av tryckfrihetsförordningens skydd.¹⁵

3.3 Organisationer

Den svenska yttrande- och tryckfriheten ger tidningar stor frihet i vad som kan tryckas i skrift. Till följd av detta har olika organisationer inom svensk media skapats för att själva reglera vad som är rimligt och etiskt korrekt att publicera. Nedan redogörs för några av de mest inflytelserika aktörerna i frågor kring svensk medias publicistiska regler.

3.3.1 Publicistklubben

Publicistklubben (PK) är den äldsta av de svenska pressorganisationerna. Enligt PKs stadgar är dess främsta uppgift att ”slå vakt om tryckfriheten och yttrandefriheten”. Publicistklubben

¹³ R Olsson 2009, sid. 24-26, 147-148

¹⁴ Ibid., sid. 154-178

¹⁵ Ibid., sid. 26-35

anordnar publicistiska debatter och behandlar yrkesetiska normer i publicistiskt arbete. Publicistklubben företräder svensk press, radio och TV i gemensamma angelägenheter.¹⁶

3.3.2 Svenska Journalistförbundet

Yrkes- och fackförbundet för journalister som arbetar för svenska medier. Ett medlemskap i Svenska journalistförbundet (SJF) innebär att man åtar sig att följa de *yrkesetiska reglerna*. SJF har en särskild etiksombudsman som medlemmar kan kontakta om frågor uppstår kring yrkesreglerna och/eller yrkesetiken.¹⁷

3.3.3 Allmänhetens Pressombudsman och Pressens Opinionsnämnd

Allmänhetens Pressombudsman (PO) har till uppgift att hjälpa enskilda som känner sig utsatta för publicitetsskador genom det som skrivits om dem i papperstidningar och på tidningars hemsidor. Pressens Opinionsnämnd (PON) är PO:s överinstans och det är i PON som beslut tas om en tidning fälls eller frias för publiceringar. PON inrättades år 1916 i samband med att pressens anseende skadats under första världskrigets propagandapräglade publiceringar. Samtidigt antogs de första pressetiska reglerna. År 1969 reformerades PON och representanter från allmänheten togs in i nämnden. Det var även då som PO inrättades. Endast medier som är anslutna till Pressens samarbetsnämnd eller självmant valt att följa de regler som PON satt upp kan anmälas.¹⁸

3.3.4 Pressens samarbetsnämnd

Pressens samarbetsnämnd är ett samordnande organ mellan organisationer inom media. I nämnden finns representanter från PK, SJF, Tidningsutgivarna och Sveriges Tidskrifter. Det är Pressens samarbetsnämnd som står bakom *Spelregler för press, radio och TV* där de yrkesetiska och pressetiska reglerna finns listade.¹⁹

3.3.5 Spelregler för press, radio och TV

Spelregler för press, radio och TV är samlingsnamnet för de publicitetsregler och yrkesregler som Pressens samarbetsnämnd kommit överens om. Publicitetsreglerna lägger vikt vid att ge korrekta nyheter, respektera den personliga integriteten och att vara restriktiv med namnpubliceringar. Yrkesreglerna fokuserar på journalistens integritet och hur denne anskaffar material i sitt arbete. Yrkesreglerna har som syfte att tjäna som stöd för journalister i deras dagliga arbete på redaktioner och ute på fältet. I *Spelregler för press, radio och TV* finns även riktlinjer mot textreklam.²⁰

3.4 Teorier om nyhetsvärdering

Vilka händelser är det egentligen som blir till nyheter? Forskare har sökt förklaringar till hur urvalet av nyheter fungerar och vilka kriterier som kännetecknar en nyhet. Följande avsnitt behandlar de kriterier som är karaktäristiska för nyheter.

¹⁶ <http://www.publicistklubben.se/om-pk/stadgar/>

¹⁷ <https://www.sjf.se/om-oss>

¹⁸ <http://www.po.se/om/pon3>

¹⁹ <http://www.publicistklubben.se/om-pk/>

²⁰ <https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv>

3.4.1 Nyhetskriterier

De första undersökningarna om vad som kännetecknar de händelser som avspeglas i media kom på 1960-talet. Johan Galtung och Marie Holmboe-Ruges analys av internationella konflikter i norska dagstidningar är ofta citerad i senare forskning om just nyhetsvärdering och många av de faktorer som Galtung och Ruge pekar på återkommer också. En händelse med vissa egenskaper har större chans att senare rapporteras om i media. Nedan går vi igenom de egenskaper som är ständigt återkommande i nyhetsvärderingsundersökningar.²¹

Närhet

En händelse som är nära läsaren tenderar att påverka om den uppmärksammas i media eller inte. En händelse kan ligga läsaren nära på flera olika sätt – tidsmässigt, geografiskt eller kulturellt. Närheten i tid är förknippat med en händelses *aktualitet* vilket är ett centralt begrepp vad gäller nyhetsförmedling.²²

Sensationsfaktor

Händelser som är oväntade, ovanliga eller oförutsedda rapporteras i högre grad än det väntade, vanliga eller förutsedda. Det är i avvikelsen från det normala som intresset och nyfikenhet skapas, vilket gör att människor blir benägna att läsa om en händelse. Både positiva och negativa avvikelser blir nyheter men negativa händelser tenderar att vara vanligare. Kriminalitet och brott är typiska exempel på sådana negativa avvikelser och hamnar därför ofta på nyhetsplats.²³

Elitcentrering

På samma sätt som att händelser som avviker från det normala fungerar logiken om vem det är som medier rapporterar om. ”Den vanliga människan” har inte samma nyhetsvärde som en person som avviker från det normala. Detta leder till att de vanligaste aktörerna i tidningar är någon form av elitpersoner. En annan förklaring till varför dessa personer förekommer ofta i nyheterna är att de har höga positioner i samhället och att deras handlingar påverkar många.²⁴

Förenkling

Verkligheten är komplex och i praktiken omöjlig att återge. Därför måste en form av förenkling ske när en journalist skriver om en händelse. Händelser som är lätta att förstå har större chans att hamna på nyhetsplats. Viss förenkling krävs också för att läsaren eller publiken ska förstå vad det är som står. En teori kring brottsjournalistik och förenkling är att tidningarna i större utsträckning rapporterar om enskilda kriminella handlingar framför de bakomliggande orsakerna till kriminalitet eftersom det är lättare att rapportera om en enskild händelse än förklara ett komplext skeende.²⁵

²¹ Nord & Strömbäck 2012, sid. 212

²² Ibid.

²³ Ibid.

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

3.4.2 Gatekeeping

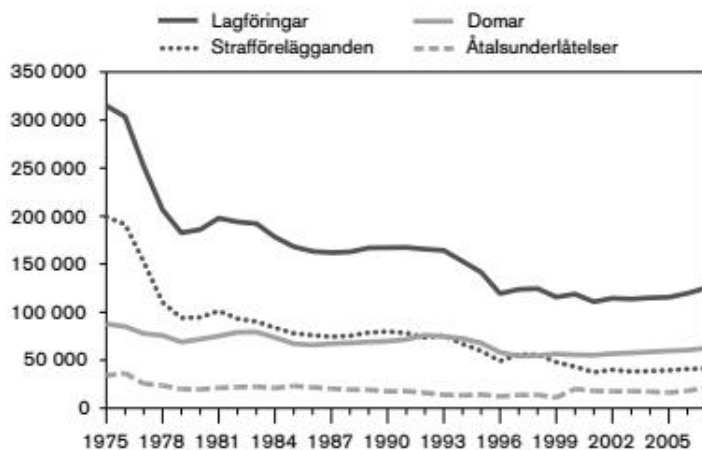
Gatekeeping är processen där nyheter gallras ut och till slut når läsaren, tittaren eller lyssnaren. Professor Pamela Shoemaker menar i boken *Gatekeeping* att detta sker i olika steg.²⁶ På individuell nivå (journalister och redaktörer), i nyhetsproduktionen, på organisatorisk nivå (i nyhetsorganisationen), på medienivå och på samhälllig nivå. På de här fem nivåerna finns det förstås väldigt mycket som kan påverka vad som i slutändan blir en nyhet. Bara på den första nivån kan flera saker spela in, till exempel personlighet, bakgrund eller värderingar.²⁷

3.5 Brottsutvecklingen i Sverige

Journalistiken har som uppgift att beskriva verkligheten. Eftersom kriminaljournalistiken ska beskriva brottsligheten i samhället påverkas utformningen av hur brottsligheten faktiskt ser ut.

3.5.1 Lagföringar över tid

Antalet lagföringar har under perioden 1990-2010 minskat. År 1990 lagfördes knappt 200 000 personer. Denna siffra minskade drastiskt framåt 2000 då antalet lagföringar var nere på 120 000. Under 2000-talet steg antalet lagföringar återigen och 2010 var antalet uppe i 135 000, en nivå som är jämförbar med den som var under mitten av 1990-talet.²⁸

Figur 13. Antalet personer (brutto) lagförda för brott, efter typ av lagföring. Åren 1975–2007. Källa: Brå.

3.5.2 Mordfall över tid

Under perioden 1990-2010 har det i regel inträffat runt 95 fall per år av mord, dråp eller misshandel där utgången varit dödlig för brottsoffret. Dödsorsaksstatistiken och Brås studier visar att det dödliga våldet kontinuerligt minskat sedan 1990-talet. Däremot har antalet anmälda brott ökat sedan slutet av 80-talet vilket medför att det dödliga våldet, till skillnad mot många andra brottstyper där höga mörkertal är ett faktum, är kraftigt överskattat i

²⁶ Shoemaker 1991, sid. 1

²⁷ Ibid., sid. 1-34

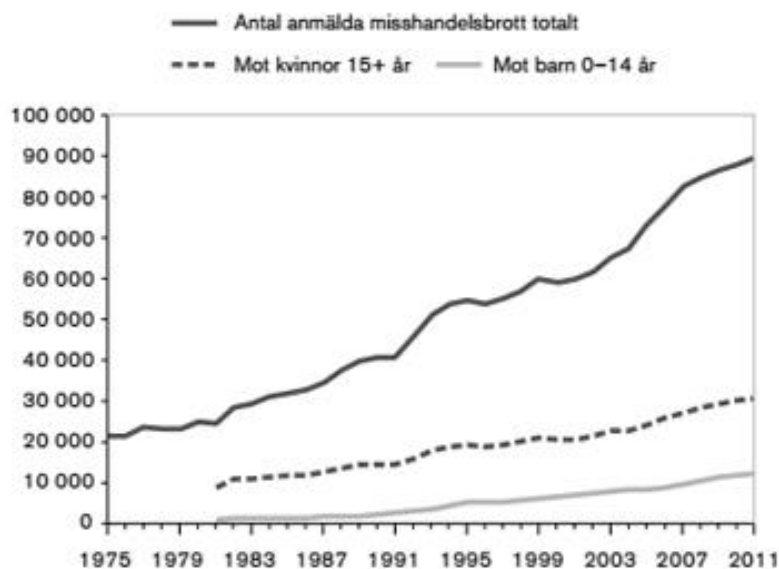
²⁸ Ekström 2008, sid. 49

statistiken över anmälda brott. En trolig orsak till denna ökning är det anmälningssystem som polisen införde i början av 1990-talet.²⁹

3.5.3 Misshandelsbrott över tid

Antalet anmälningar avseende misshandelsbrott har ökat under perioden 1990-2010. År 2010 anmäldes närapå dubbelt så många misshandelsbrott som under år 1990. Om man däremot väger in andra indikatorer på misshandelsbrott (sjukvårdsdata, Brås nationella trygghetsundersökning, SCBs undersökningen av levnadsförhållanden) förefaller denna utveckling inte spegla antalet faktiska misshandelsbrott. Enligt dessa andra indikatorer har andelen utsatta för misshandelsbrott inte förändras nämnvärt under perioden 1990-2010 utan legat stabilt runt 3-4 procent av befolkningen.³⁰

3.5.4 Egendomsbrott över tid

Antalet anmälda egendomsbrott såsom olika former av stöld, rån och häleri har minskat markant under perioden 1990-2010. År 1990 anmäldes hela 750 000 fall av egendomsbrott –

²⁹ Ibid., sid. 60

³⁰ Ibid., sid. 93

20 år senare är samma siffra nere på 534 000. Allra mest har antalet stölder av fordon minskat följt av antalet inbrott. De anmälda villainbrotten har på sistone blivit alltmer säsongorienterade, där november är den månad som sticker ut, medan lägenhetsinbrott ligger mer jämt fördelat över året.³¹

³¹ Ibid.

4. Problemformulering

4.1 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur svensk kriminaljournalistik sett ut under perioden 1990-2010 och kartlägga eventuella förändringar som skett i form, presentation och innehåll över tid. Vi ämnar sedan att koppla dessa förändringar till hur den verkliga brottsutvecklingen sett ut, nyhetsvärderingsprinciperna samt de pressetiska reglerna.

4.2 Formulering av frågeställningar

De frågor vi ämnar att besvara i uppsatsen är:

1. Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering? Hur är utvecklingen av kriminalrapporteringen relaterat till den verkliga brottsutvecklingen?
2. Vilka typer av brott skriver man om? Hur är detta relaterat till den verkliga brottsutvecklingen? Hur är detta relaterat till teorierna om nyhetsvärdering?
3. Hur skildras de misstänkta/gärningsmännen vid olika tidpunkter? Hur är detta relaterat till pressens etiska regler?

5. Teori

5.1 Dagordningsteorin

Dagordningsteorin visar att mediernas val av nyheter påverkar vad publiken anser vara viktigt. När dagordningsteorin först presenterades förändrade den synen på medieeffekter. Fokus flyttades från människors åsikter och röstbeslut till deras verklighetsuppfattning. Innehållsanalyser av mediernas material jämfördes med vilka frågor människor tenderade att fokusera på och vilka problem de såg i samhället. Resultatet blev att de ämnen medierna fokuserade på också var de ämnen som medborgarna ansåg viktiga. Medierna kan inte tala om för publiken vad de ska tycka i en fråga, men de kan tala om vilka frågor de ska prioritera.³²

5.2 Kriminaljournalistiken som samhällsinformation

Dahlgren har gjort analysen att kriminaljournalistiken inte är användbar som samhällsinformation. Han menar istället att människan, med hjälp av nio tematiska fält, producerar en egen innebörd av läsningen och använder således kriminaljournalistiken för att stanna i sin egna, subjektiva, verklighet och producerar inre upplevelser. Han beskriver vidare kriminaljournalistiken som en symbolisk verklighet, i motsats till människans subjektiva verklighet och den reella, objektiva, verkligheten.³³

5.3 Kriminaljournalistikens moraliska problematik

I boken *Våldsamma nyheter: perspektiv på dokumentära våldsskildringar* diskuteras en moralisk problematik med kriminaljournalistiken. Problematiken ligger i en etisk konflikt mellan en pliktetik och en konsekvensetik. Pliktetiken utgår ifrån en princip om att berätta sanningen medan konsekvensetiken handlar om att journalisterna har en skyldighet att tänka på effekterna av det som publiceras. Vidare handlar problemet om att ta ställning mellan att visa upp den "nakna" verkligheten, ta hänsyn till hur läsaren reagerar mot starka bilder och/eller texter samt hur man skildrar brottsoffer och anhöriga.³⁴

5.4 Journalisten och etiken

Karen Sanders, professor i journalistik, målar i boken *Ethics & Journalism* upp fem olika sätt som journalister kan se etik på genom att presentera fem olika personor. Värt att påpeka är att Sanders menar att dessa personor är överdrivna men att likheter och personlighetsdrag går att finna även i verkligheten. Dessa fem personor kallar Sanders för cynikern, PR-ledaren, regelryttaren, den professionella dogmatikern och advokaten.³⁵

Cynikern utmärks av att hen hävdar att etik inom journalistiken är oviktig eller till och med i praktiken omöjlig. Den kompromisslösa cynikern är mycket sällsynt menar Sanders. PR-ledaren ser på etiken som en fråga mellan journalistiken och publiken. Tanken är att

³² Nord & Strömbäck 2012, sid. 320

³³ Dahlgren 1987

³⁴ Höjjer & Andén-Papadopoulos (red) 1996, sid. 83-99

³⁵ Sanders 2003, sid. 29-31

journalistiken ska erbjuda allt – tills läsaren säger stopp. Regelryttaren beskrivs som en journalist som förlitar sig på sitt förutbestämda etiska ramverk. Detta ramverk är praktiskt i de flesta situationerna men blir desto mindre användbart i de svårare och mindre vanliga situationer som kan uppstå. Den professionella dogmatikern har som journalistiskt huvudmål att publicera stora nyheter så tätt inpå händelsen som möjligt. Denna ambition gör journalisten mindre benägen att göra etiska överväganden. Det femte sättet att se på etik inom journalistik är advokaten. Advokaten menar att det som är lagligt också går att försvara ur en etisk synpunkt. Frågan advokaten ställer sig inför en publicering är "Är det lagligt?". Om svaret på frågan är ja, ser advokaten inga problem i att publicera.³⁶

5.5 Kultivationsteorin

George Gerbner och hans forskarlag vid Annenberg School of Communication, Philadelphia, började i slutet av 60-talet att undersöka huruvida medierepresentation av våld och brott har några effekter på människors uppfattningar – och rädsla för – brott och våld.

Undersökningen är grunden till kultivationsteorin. Enligt teorin skapar missrepresentationen av våld och brott skapar och framförallt överdriva föreställningar om risker för utsatthet för våld och brott. Undersökningar har visat att ju högre TV-konsumtion människor har, desto närmre låg deras föreställningar om våld och brott TV-världens överdrivna föreställningar. Man menar vidare att "själva rädslan för brott är ett lika stort problem som brottsligheten i sig och ett hot mot demokratin".³⁷

³⁶ Ibid.

³⁷ Pollack 2001

6. Tidigare forskning

En av anledningarna till att vi valde att göra just den här undersökningen är att det finns en lucka att fylla i forskningen kring kriminaljournalistikens utformning i Sverige. Det existerar helt enkelt inte särskilt många studier som fokuserar på innehållsanalyser av kriminaljournalistik. Däremot finns annan forskning som fokuserar på hur journalistkåren ser på etiska dilemman kring kriminaljournalistik och hur brottsjournalistiken påverkar samhället i övrigt.

6.1 Brott och Publicitet - Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet

Börjesson presenterar i sin rapport *Brott och Publicitet* en kvantitativ innehållsanalys av svensk morgonpress. I den här undersökningen finns också kvalitativa inslag, bland annat för att svara på frågan "Hur beskriver tidningarna gärningsmän och misstänkta i olika tider?".

Börjesson analyserar två svenska morgontidningar, Dagens Nyheter och Göteborgs Posten, som är de största morgontidningarna i Stockholm respektive Göteborg. Totalt har Börjesson kodat 1545 artiklar från de två tidningarna genom att göra nedslag vid fem olika tillfällen. Det skulle vara lika lång tid mellan nedslagen, kriget skulle om möjligt undvikas och ett nedslag skulle vara före de pressetiska regler som kom 1923. Det första nedslaget görs 1920 och det sista 1980. Avsikten med Börjessons studie var att belysa hur tidningarna skriver om brott och vad tidningarna skriver om brott.

Under de åren Börjesson undersöker förändras Sverige, invånarantalet ökar och människor flyttar från glesbygden till städerna. Landet påverkas dessutom av ett världskrig som pågår i Europa. I början av undersökningsperioden är utvandringen större än invandringen och levnadsstandarden kommer med tiden att höjas.³⁸

Börjesson kommer fram till att pressen ger en bild av att brottslingar kommer från de högre socialgrupperna och oftast arbetar ensamma. Namnpubliceringar har minskat stadigt från 1920-talet och med tiden beskrivs brottslingarna oftast med kön. Före 1965 användes också bostadsort eller region. Hon kommer också fram till att om brottslingen har annan etnicitet än svensk så anges denna allt som oftast. I ungefär var tionde artikel nämns något om brottslingens moral eller personliga egenskaper. 1920 var namngivningen av icke dömda hög. Hela 85 procent fick sina namn publicerade i tidningen. 1980 hade den siffran sjunkit till tio procent men redan 1965 var siffran så låg som tolv procent.

6.2 Journalistkårens inställning till namnpublicering

Professorerna Stig Hadenius, Lennart Weibull och Ingela Wadbring skriver i boken *Massmedier* att journalistkåren traditionellt sett haft ett restriktivt förhållningssätt till namnpublicering, framförallt på grund av de pressetiska reglerna och den journalistiska etiken. Förutsättningarna har dock förändrats under det senaste decenniet i och med att internet blivit större och större. Idag kan allmänheten få tag på information utan hjälp av de

³⁸ Börjesson 1988, sid. 3-4

traditionella medierna. Enligt SOM-institutets årliga undersökning förhåller sig journalister dock alltså restriktiva till namnpublicering när det gäller mord- och narkotikabrottsmistänkta privatpersoner. Bland allmänheten blir man däremot mer och mer positiv till namnpubliceringar vid sådana händelser. Skulle det gälla offentliga personer förefaller journalister mer angelägna att publicera namn.³⁹

6.3 Brottsjournalistikens påverkan på den reella brottsligheten

Flera studier genom åren visar att medierna har en mycket stor del i att definiera vad som är brottsligt och/eller avvikande beteende.⁴⁰ Detta genom att medierna i sig har makten att kunna skapa nya brottstyper, men också att via repetitivt skrivande om vissa brott minska känsligheten för dessa. Enligt Pollack finns det även studier där mediernas nyhetsvärderingar tenderar att styra den reella brottsligheten – mer uppmärksamhet för en brottstyp i pressen leder till en ökning av just den brottstypen bland de registrerade brotten.

Pollack beskriver också medierna som ”ett universitet som sprider kunskap om olika sätt att begå brott.” Framförallt syftas det då på stora, mer uppmärksammade brott där så kallade ”copycats” hämtar sin inspiration från medierna. Hon hänvisar till Surette (1997) och menar också på att medierna inte inspirerar människor till att begå brott, endast till hur man utför dessa.

Medierna förser också brottslingar med motiv och tillfälle att utföra brottsliga handlingar. Dels genom att uppmuntra en konsumistisk livsstil där allt fler människor har allt mer ägodelar som således blir mer åtråvärda. Just denna konsumistiska livsstil ger även brottslingar ett motiv.⁴¹

³⁹ Hadenius, Weibull, Wadbring 2011, sid. 344-346

⁴⁰ Pollack 2001

⁴¹ Ibid.

7. Metod

7.1 Metodval: Den kvantitativa innehållsanalysen

Eftersom vi tar avstamp i Börjessons studie förefaller det naturligt att vi använt oss av en liknande metod. Vi har, liksom Börjesson, använt oss av en kvantitativ innehållsanalys för att besvara våra tre första frågeställningar. I *Metodpraktikan* beskriver Esaiasson, Giljam, Oscarsson och Wängnerud den kvantitativa innehållsanalysen som behjälplig när forskaren vill gå igenom stora mängder material på kort tid. Detta passar väl in på våra frågeställningar.⁴² Eftersom vi vill undersöka frekvensen av kriminaljournalistik och hur denna förhåller sig till olika variabler är en kvantitativ metod bättre lämpad än en kvalitativ dito.

Det går att dela upp den kvantitativa innehållsanalysen i tre olika frågeställningar. Den första handlar om det studerande innehållet i sig och här kommer vi att beskriva likheter och skillnader över tid. I den andra frågeställningen ställer man materialet i innehållsanalysen mot t.ex. verkligheten eller normer. Forskaren jämför alltså hur innehållet bör se ut, enligt den verklighet eller de normer som råder, med hur det faktiskt ser ut.⁴³

Inom det tredje användningsområdet delas innehållet upp i oberoende respektive beroende variabel. Vi kommer att använda oss av innehållet som en beroende variabel då vi vill försöka förklara skillnader i materialet över tid och hur förändringar i nyhetsvärderingsprinciperna har påverkat detta.⁴⁴

Alla tre användningsområden har lämpat sig för vår studie eftersom vi undersökt materialet på olika plan. Det vill säga besvara frågorna om hur stort utrymme får kriminalrapporteringen, vilka typer av brott som omskrivs och hur de inblandade i brotten skildras i media.

7.2 Urval

Eftersom vi tar avstamp i Börjessons arbetsrapport *Brott och Publicitet* förefaller det naturligt att vi gör samma avvägning i urvalet som hon gjort. De tidningar som hon, liksom vi, valt att undersöka är Göteborgs-Posten och Dagens Nyheter. Syftet med studien är att undersöka dagspressens brottsrapporteringens innehåll, omfattning och utveckling vilket görs möjligt i de tidningar vi valt. Både Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten är dominerande dagstidningar i respektive storstad.

7.2.1 Göteborgs-Posten

Från år 1858 har Göteborgsposten (GP) kommit ut utan avbrott. Upplagemässigt var tidningen under lång tid ingen större framgång. Den stora Göteborgstidningen var istället Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning. Däremot var GP i slutet av 1800-talet framträdande

⁴² Esaiasson mfl 2012, sid. 223-226

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

när tidningar skulle förnyas. Minneslista, veckokrönika och andra typografiska nyheter togs upp av andra tidningar i Sverige.

1926 övertog Harry Hjärne en närmast konkursmässig tidning. Han satsade på en bred och liberal tidning med distribution till hela Västsverige. 1930 blev GP förbi Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning och blev då Sveriges största dagstidning utanför Stockholm.⁴⁵

1995 fanns GP på internet och under 2000-talet blev GP-koncernen Stampen-gruppen. Stampen har sedan dess expanderat och är nu ägare till flera olika medier. GPs chefredaktör är Cecilia Krönlein.⁴⁶

GP har 2013 en vardagsupplaga på 190 700 det är en minskning med 10 200 från föregående år.⁴⁷

7.2.2 Dagens Nyheter

Dagens Nyheter (DN) startades 1864. En billig och lättillgänglig morgontidning som skulle intressera en bredare publik. Den blev en stor framgång och blev snabbt större än de etablerade tidningarna i Stockholm. I slutet av 1800-talet avstannade ökningen medan konkurrenterna växte. I början av 1900-talet satsade man på en mer uppstramad tidning med en annorlunda och luftigare layout. Dessutom blev man rent journalistiskt betydligt tuffare, vilket skulle ge resultat. 1918 var upplagan på 108 000 exemplar och 1941 skulle man passera Stockholms-Tidningen och bli störst.

DN ägs av Bonnierkoncernen och sprids huvudsakligen i Stockholmsregionen. 1985 passerade man 400 000 exemplar på vardagar.⁴⁸

Man kallar sig sedan slutet på 1990-talet för en oberoende liberal tidning. Den nuvarande chefredaktören på DN är Peter Wolodarski. 2012 var tidningens upplaga 279 000 exemplar.⁴⁹

7.3 Definition av brottsrapportering

För att kunna studera brottsartiklar måste vi först veta vilka artiklar som är brottsartiklar och vilka som inte är det. Börjesson gör definitionen att brott är en handling av vilken man kan straffas av myndigheter enligt rådande lagstiftning. Denna definition anser vi är god nog för vår undersökning också. Dessutom blir resultatet i högre grad jämförbart med Börjessons studie om vi använder oss av samma definition. Journalistisk brottsrapportering blir således artiklar som handlar om sådana händelser. Till skillnad från Börjesson spänner sig vår undersökning inte lika långt bak i tiden och det har gjort kodningen lättare då det inte i något fall varit några tveksamheter kring huruvida en handling skulle vara brottslig eller inte.

Givetvis finns det artiklar som berör brott men som i huvudsak handlar om någonting annat, till exempel politik. Den avvägning vi gjort i de få fallen där tveksamheter uppstått är att vi

⁴⁵ Börjesson 1988, sid. 29-30

⁴⁶ <http://www.stampen.com/om-stampen/historik/>

⁴⁷ <http://www.ts.se/mediefakta-upplagor/dagspress/>

⁴⁸ Börjesson 1988, sid. 29-30

⁴⁹ <http://www.ne.se/dagens-nyheter>

klassat de artiklar som uttryckligen beskriver ett skeende där ett brott har begåtts som brottsartiklar och de artiklar där det inte går att utläsa om ett brott faktiskt begåtts som övriga artiklar.

7.4 Reliabilitet och validitet

Reliabilitet mäter huruvida en undersökning är noggrant utförd eller inte. En undersökning är sällan så pass väl förberedd att den som genomför den inte stöter på några problem under genomförandet. Eftersom innehållsanalys är subjektivt och vi har varit tre personer som kodat har vi behövt ha väldigt tydliga riktlinjer för att studiens reliabilitet inte skadas. Vi har testkodat tillsammans, gjort stickprover i varandras kodningar och i vissa fall även kodat om när vi märkt att kodningen inte varit enhetlig. Eftersom vi vidtagit dessa åtgärder anser vi att reliabiliteten för vår studie är god.

Validitet betecknar huruvida undersökningen mäter det den är avsedd att mäta. På det stora hela anser vi att så är fallet. Det finns dock några punkter som vi gärna vill lyfta som påverkar studiens validitet, särskilt i jämförbarheten med Börjessons studie. I kodschemat som Börjesson använde klassificerar hon yrkesgrupper efter socialgrupper. Dessa socialgrupper är inte längre aktuella och dessutom svårdefinierade vilket gjorde att vi istället valde att koda huruvida yrke överhuvudtaget beskrivs eller inte. Vi har också använt en annan metod än Börjesson för att mäta andelen brottsartiklar i tidningarna. Börjesson har undersökt hur stor plats brottsartiklarna tar i tidningarna rent volymmässigt, medan vi räknat hur stor andel av alla artiklar som är brottsartiklar.

8. Resultat

I detta kapitel redogör vi för vår undersöknings resultat. Vi utgår från våra frågeställningar i dispositionen av detta kapitel och presenterar de resultat som är relevanta för att sedan kunna analysera utifrån frågorna vi ställt.

8.1 Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering?

Omfattningen av brottsrapporteringen har mätts i antalet brottsartiklar fördelat på det totala antalet artiklar i tidningarna.

8.1.1 Brottsrapporteringens omfattning

Här ser vi att brottsrapporteringen inte ändrats radikalt över tid i varken GP eller DN. Båda tidningarna följer dessutom samma trend. Högre andel brottsartiklar 2000 än 1990 och sedan en nedgång 2010. GP har en större andel brottsartiklar än DN alla de undersökta åren. Vår undersökning är gjord på ett annat sätt än Börjessons. Börjessons undersökning räknar ut volymen i tidningen, medan vår räknar ut andelen artiklar i procent. Börjessons resultat visar att GP haft större volym av brottsrapportering än DN under samtliga undersökta år. (Börjesson, sid. 37-38)

Tabell 1. Brottsrapporteringens andel i % av tidningarnas redaktionella innehåll.

	Göteborgs- Posten	Antal artiklar, totalt	Dagens Nyheter	Antal artiklar, totalt
1990	8	1793	7	2036
2000	9	2335	8	1935
2010	7	1628	5	1712

8.2 Presentation

Hur tidningar väljer att presentera sina artiklar kan ge en fingervisning hur man valt att värdera dem rent nyhetsmässigt. En artikel som får stort utrymme och en plats på förstasidan klassar tidningen med största sannolikhet som en artikel med högt nyhetsvärde.

8.2.1 Brottsjournalistik på förstasidan

Andelen artiklar på förstasidan respektive insidan av tidningen är räknat så att puffar och större nyheter på "ettan" anses vara front, medan samtliga artiklar, även de som fått plats på förstasidan, anses vara artiklar på insidan.

I tabell 2 ser vi att andelen brottsartiklar som hamnar på förstasidan ligger på en stadig nivå under den undersökta perioden. Trots att det nästan skrevs 150 fler brottsartiklar år 2000 jämfört med 2010 nådde en mindre andel förstasidan.

Tabell 2. Brottsrapporteringens placering i tidningen olika år (%)

	1990	2000	2010
Förstasida	6	5	7
Insida	94	95	93
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

8.2.2 Notiser eller större artiklar?

Över tid har det skett en förändring i hur de undersökta tidningarna väljer att skriva om brott. Större artiklar stod för 27 procent av brottsrapporteringen år 1990 för att succesivt öka till 37 procent år 2010.

Tabell 3. Brottsrapporteringens fördelning mellan artikelstorlekar, årsvis (%)

	1990	2000	2010
Notis och mindre artikel*	73	71	63
Större artikel**	27	29	37
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

* 1/8 eller mindre av tidningssidans storlek

** Större än 1/8 av tidningssidans storlek

8.3 Artikeltyp

En brottsnyhet behöver inte endast beskriva ett brott som precis har begåtts. Nyheter handlar också om att rapportera om hur polisens utredning fortlöper, hur rättegångsförhandlingar ser ut och när ett åtal läggs ner. Men när i processen är det vanligast att media rapporterar?

8.3.1 Brottsrapportering i brottsprocessen

Tabell 4 visar att fördelningen av var någonstans i brottsprocessen medier rapporterar har förändrats. Den mesta rapporteringen skedde år 1990 direkt efter att ett brott begåtts. Detta var även fallet år 2000. Därefter sker en kraftig förändring och andelen rapporter om brott sjunker från drygt 40 procent till 23 procent år 2010. Då läggs istället krutet på uppföljning av brott som tidigare rapporterats om samt rapporter från rättegångar.

Vad som sticker ut om man jämför denna utveckling med Börjessons studie är att andelen artiklar som följer upp polisens utredning aldrig tidigare varit så stor som år 2010 och att tidningarna under perioden 2000-2010 brutit en 50 år lång trend om att till största del skriva om brott direkt efter att de skett.⁵⁰

⁵⁰ Börjesson 1988, sid. 41

Tabell 4. Brottsrapporteringens fördelning på artikeltyper genom åren (%)

	1990	2000	2010
Rapport om brott, polisingripande etc.	43	41	23
Uppföljning, utredning, misstänkt etc.	33	18	34
Rättegång	18	28	31
Övrigt*	6	13	12
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

* Inlämnad anmälan, lägesrapport, nedlagt åtal m.fl.

8.4 Brottsplats

Var begås brotten som tidningarna rapporterar om? Och påverkar brottsplatsen hur artiklarna utformas? Ser man till nyhetsvärderingsforskning torde de brott som sker lokalt, det vill säga ligger nära läsarna, ha ett högt nyhetsvärde och således få mycket utrymme i det redaktionella innehållet.

8.4.1 Brottsrapporteringens geografiska fördelning

Vad som går att avläsa från tabell 5 är att mest uppmärksamhet får artiklar som behandlar inrikes brott, alltså brott begångna utanför Stockholm vad gäller DN och utanför Göteborg vad gäller GP. Därefter är det den lokala brottsligheten som premieras och minst fokus läggs på brott som sker utomlands. Värt att notera är att det inte sker någon större förändring i hur fördelningen ser ut. Denna fördelning har varit väldigt likartad sedan 1920.⁵¹ (Börjesson, sid. 42-43)

Tabell 5. Artiklarnas fördelning på brottsplatser, årsvis (%)

	1990	2000	2010
Lokalt	32	35	32
Inrikes	45	41	46
Utrikes	23	24	22
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

8.4.2 Brottsrapporteringens placering utifrån geografi

Även om det är inrikes brott som får mest utrymme i tidningen som helhet är det ändå den lokala brottsligheten som oftast tar plats på tidningarnas förstasida. Nyhetsvärderingsteorier

⁵¹ Börjesson 1988, sid. 42-43

brukar ta upp närhet som en anledning till att något blir nyheter. Samma princip här där identifiering och närhet troligen gör chansen större för nyheten att ta plats på tidningens förstasida. Dessutom har DN under delar av perioden en puff som heter "Stockholm" på förstasidan, vilket garanterar åtminstone ett par Stockholmsnyheter på förstasidan.

Tabell 6. Brottsplats (%) och placering i tidningen.

	Lokal	Inrikes	Utrikes
Förstasida	8	5	4
Insida	92	95	96
Summa	100	100	100
Antal artiklar	285	371	197

8.4.3 Brottsrapporteringens storlek utifrån geografi

Tabell 7 visar, precis som i tabell 3, att brottsrelaterade artiklar allt som oftast presenteras i form av notiser. Vad tabell 7 också visar är att lokala brottsartiklar i större utsträckning blir större artiklar än vad inrikes och utrikes brottslighet blir. Även detta går att koppla till nyhetsvärderingsteorier. Lokala nyheter är väldigt nära läsaren och det är rimligt att det inte krävs lika mycket för att de ska bli lite större artiklar istället för notiser. Dessutom finns reportrarna i högre grad på plats lokalt och har således större möjlighet att göra ett mer omfattande arbete kring lokala händelser.

Tabell 7. Brottsplats (%) och artikelstorlek.

	Lokal	Inrikes	Utrikes
Notis	60	76	73
Artikel	40	24	27
Summa	100	100	100
Antal artiklar	285	371	197

* 1/8 eller mindre av tidningssidans storlek

** Större än 1/8 av tidningssidans storlek

8.4.4 Brottsrapporteringens geografiska placering utifrån brottskategori

Lokala och utrikes brott rapporteras i högst grad i kategorin Rapport om brott, som vi kan se i tabell 8. När det handlar om inrikes brott så är det i de flesta fall rättegångar som det skrivs om, även om det är jämnare bland just dessa.

Övriga kategorier såsom inlämnad anmälan, nedlagda åtal m.fl. ges mindre utrymme i tidningarna. Likaså ges inte lokala rättegångar speciellt stort utrymme, knappt var femte artikel behandlar den kategorin. En anledning kan vara att när rättegångar väl rapporteras är det ofta från större och mer uppmärksammade fall. Det kan vara så att det är mer troligt att de stora uppmärksammade fallen sker ute i landet än att de sker i Göteborg (för GP) eller Stockholm (för DN). De här stora fallen blir sedan nyheter flera dagar i rad eftersom

tidningarna väljer att dagligen följa rättegångarna. Vi har i kodningen valt att klassa en hovrättsförhandling i Stockholm som inrikes när brottet skett på annan ort. Ett exempel är Malexanderrättegången som uppmärksammas flera dagar i rad i DN i mars 2000.

Tabell 8. Artikelkategorier och brottsplats (%)

	Lokalt	Inrikes	Utrikes
Rapport om brott, polisingripande etc	43	28	45
Uppföljning, utredning, misstänkt etc	29	28	22
Rättegång	17	34	21
Övrigt*	11	10	12
Summa	100	100	100
Antal artiklar	285	371	197

* Inlämnad anmälan, lägesrapport, nedlagt åtal m.fl.

8.5 Typ av brott

Vissa brott skrivs det mer om än andra. Det är inte så konstigt om man ser till nyhetsvärderingsteorierna. Vissa brott innehåller helt enkelt mer spektakulära inslag än andra. Vilka brott är det då som tar mycket plats i brottsrapporteringen? Och hur påverkar brottstypen artiklarnas storlek och placering?

8.5.1 Vilka brott skrivs det om?

I Börjessons undersökning var egendomsbrotten de brott det rapporterades mest om år 1980. Detta har kommit att förändras kraftigt under perioden 1980-2010. År 2010 är det istället brott mot person som är den brottskategori som tar mest plats i brottsrapporteringen samtidigt som det rapporteras minst om egendomsbrott. Andelen utländska brott ligger stadigt runt dryga 20 procent vilket också varit fallet rent historiskt.⁵²

⁵² Börjesson 1988, sid. 45

Tabell 9. Typ av brott i artiklarna, årsvis (%)

	1990	2000	2010
Utländska brott*	23	23	22
Brott mot person**	25	34	39
Egendomsbrott ***	24	21	12
Övriga brott****	28	22	27
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	371	197

* alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri m.m.

**** Allmänfarliga brott, trafik, ordning, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

8.5.2 Förstasidesbrotten

De brott som når förstasidan är i störst utsträckning brott mot person som står för en tredjedel av alla brottsartiklar som hamnar på förstasidan. Utländska brott har en tendens att inte nå förstasidan i lika stor utsträckning som brott begångna i Sverige.

Tabell 10. Brottsartiklar på förstasidan (%)

	Utländska Brott*	Brott mot person **	Egendoms- brott ***	Övriga brott ****	Sum%	Tot
Förstasida	16	33	22	29	100	49

* alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri m.m.

**** Allmänfarliga brott, trafik, ordning, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

8.5.3 Brottsrapporteringens storlek utifrån brottskategori

De brott som det i högre grad skrivs större artiklar kring är övriga brott och brott mot person. De mindre spektakulära egendomsbrotten rapporteras i huvudsak i notisform, precis som brott begångna i utlandet.

Tabell 11. Brotstyp (%) och artikelstorlek.

	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Notis/mindre artikel	73	69	74	65
Artikel	27	31	26	35
Summa	100	100	100	100
Antal artiklar	197	271	169	216

* alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri m.m.

**** Allmänfarliga brott, trafik, ordning, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

8.5.4 När rapporteras det om vilka brott?

Tabell 12 visar när ett brott är intressant för tidningarna att skriva om. Här kan vi se att utlandsbrotten nästan uteslutande är intressanta precis när brotten har begåtts och till viss del även under utredningarna. Därefter svalnar intresset markant. Tabellen visar även att nästan hälften av brotten är mest intressanta precis när det har hänt för att sedan få mindre publicitet. Detta gäller framförallt egendomsbrott såsom inbrott och rån. Vad det gäller mord och dråp är tendensen en annan – knappt var femte artikel publiceras i direkt anslutning till händelsen. Mer intressanta är däremot utredningarna och rättegångsförhandlingar om mord. Detsamma gäller även våldtäkter, bedrägerier, tjänstefel och övriga sedlighetsbrott.

Tabell 12. Brottskategori och artikeltyp (%).*

	1	2	3	4	5	6	7	tot %	Antal
Utland	82	12	0	0	0	0	6	100	17
Mord & Dråp	18	34	36	2	1	1	8	100	170
Misshandel	44	33	19	4	0	0	0	100	63
Övr våld	64	14	18	0	0	4	0	100	28
Våldtäkt	21	38	33	0	0	0	8	100	39
Övr sedlighet	20	20	52	0	0	8	0	100	25
Rån	71	18	7	0	4	0	0	100	77
Inbrott	78	11	11	0	0	0	0	100	9
Stöld & häleri	38	41	21	0	0	0	0	100	29
Bedrägeri mm	19	38	33	4	0	6	0	100	72
Skattebrott	0	100	0	0	0	0	0	100	2
Allmänfarl	65	24	7	0	2	2	0	100	55
Trafikbrott	56	7	31	6	0	0	0	100	16
Ordning	66	19	15	0	0	0	0	100	32
Mot allm verks.	62	13	25	0	0	0	0	100	8
Sprit	100	0	0	0	0	0	0	100	2
Knark	50	10	30	0	0	10	0	100	10
Smuggling	39	44	11	6	0	0	0	100	18
Vapen	22	11	56	0	0	0	11	100	9
Tjänstefel	8	47	34	8	0	3	0	100	38
Övrigt	26	16	28	8	14	6	2	100	134

* Artikeltypskategorier: 1.Rapport om brott, polisningripande etc. / 2.Uppföljning: Utredning, misstänkt, häktning etc / 3.Rättegång / 4.Inlämnad anmälan, stämning etc / 5.Flera brott i samma artikel, t.ex "rapport om helgen". / 6.Nedlagd utredning/åtal etc. / 7.Övrigt; Verkställd dödsdom, brottsling talar ut etc.

8.6 Hur beskrivs gärningsmannen?

I brottsartiklar beskrivs allt som oftast den eller de som utför brottet som artikeln handlar om. Men vilka egenskaper är det medierna tar upp i beskrivningen av gärningsmän?

8.6.1 Antalet gärningsmän angivna i artiklarna

Tidningarna uppger till största del att det är en ensam person som är gärningsman i brottsrapporteringen. Detta har även ökat över tid. Det blir också allt vanligare att man överhuvudtaget beskriver en gärningsman i artiklarna.

Tabell 13 visar att det sedan 1990 har blivit vanligare att man uppger gärningsman i artiklarna. De artiklar där en ensam person är gärningsman har under hela perioden varit flest, samtidigt som de ökat under de undersökta åren.

Vi kan också se att brott där stater och myndigheter nämns som gärningsman har ökat, även om det är marginellt, under hela perioden.

Tabell 13. I artikeln uppgiven gärningsman fördelat på år (%)

	1990	2000	2010
Ingen	13	8	8
En person	44	46	55
Flera personer	37	42	28
Företag/org.	6	3	8
Stat/myndighet	0	1	1
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

8.6.2 Publicering av gärningsmans yrke

Tabell 16 visar att det har blivit mindre vanligt att publicera uppgifter om gärningsmannens yrke. 1990 fanns det uppgifter i var fjärde artikel medan det från 2000 enbart finns uppgifter i var femte. Tendensen har varit att högt uppsatta män och kvinnor får sina arbeten utskrivna i högre grad än personer med mindre spektakulära yrken. Värt att notera är att denna tabell inte är jämförbar med Börjessons dito, då vi ej kodat socialgrupper på samma sätt. Se kapitel 7 för ytterligare information.

Tabell 16. Uppgift om gärningsmans yrke genom åren (%) (inkluderat företag/organisationer)

	1990	2000	2010
Ingen uppgift om yrke	74	80	79
Uppgift om yrke finns	26	20	21
Summa	100	100	100
Antal artiklar	288	363	202

8.6.3 Vad heter gärningsmannen?

I majoriteten av brottsartiklarna är gärningsmannen inte namngiven. I tabell 17 kan vi se att andelen namn som publiceras i tidningarna har minskat i jämn takt under den undersökta perioden. Värt att notera är att det skedde en ökning av andel artiklar där gärningsman namnpublicerades under perioden 1980-1990, från 11 procent till 17 procent

	1990	2000	2010
Ej namngivna	79	81	77
Namngivna	17	16	15
Namn på org. *	4	3	8
Summa	100	100	100
Antal	288	363	202

* Offentliga och privata organisationer och företag.

8.6.4 Vilken typ av brottslingar namnges?

Vilka brott begås av gärningsmän som får sitt namn publicerat? Det vi kan se i tabell 18 är att i artiklar om egendomsbrott blir det alltmer vanligt att gärningsmannens namn publiceras. Det vanligaste är dock att det är gärningsmän som begått eller misstänks ha begått brott mot person som namnges i tidningarna. Resultatet vad gäller övriga brott visar en stor svängning som inte går att förklara på annat sätt än att de olika veckorna skiljt sig avsevärt i rapporteringen kring dessa brott.

Tabell 18. Publicering av namn i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns, utom företag/organisationer, fördelat på brottstyper över tid (%)

		1990	2000	2010
Brott mot person *	Ej namngivna	93	90	88
	Namngivna	7	10	12
	Summa	100	100	100
	Antal artiklar	55	114	76
Egendomsbrott **	Ej namngivna	90	86	80
	Namngivna	10	14	20
	Summa	100	100	100
	Antal artiklar	63	72	20
Övriga brott ***	Ej namngivna	69	97	84
	Namngivna	31	3	16
	Summa	100	100	100
	Antal artiklar	67	62	38

* Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri m.m.

*** Allmänfarliga brott, trafik, ordning, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

8.6.5 Namnges lokala gärningsmän?

Tabell 19 visar oss att tidningar tenderar att oftare publicera namn på brottslingar från andra orter än utgivningsorten. Det har dessutom blivit allt mindre vanligt att publicera namn på brottslingar i den absoluta närheten genom åren.

Tabell 19. Publicering av namn (%) i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns, utom företag/organisationer, fördelat på geografisk brottsplats och år.

		Ej namngivna	Namngivna	Summa	Antal artiklar
1990	Lokal	91	9	100	76
	Inrikes	78	22	100	109
2000	Lokal	96	4	100	111
	Inrikes	85	15	100	137
2010	Lokal	96	4	100	56
	Inrikes	78	22	100	78

8.6.6 Kön

Genom att uppge gärningsmannens kön kan tidningarna personifiera gärningsmannen utan att riskera att peka ut en specifik individ. Tabell 20 visar oss att könsangivelse i brottsrapporteringen har varit vanligt under hela undersökningsperioden, men att det också blir allt vanligare. Från att ha uppgivit gärningsmannens kön i 80 procent av artiklarna där gärningsman nämns till 89 procent av artiklarna.

Tabell 20. Angivelse av kön i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns, utom företag/organisationer, över tid (%).

	1990	2000	2010
Kön anges ej	20	16	11
Kön anges	80	84	89
Summa	100	100	100
Antal artiklar	185	248	134

8.6.7 Ålder

Mellan 1990 och 2000 så har det inte skett någon skillnad för åldersangivelse i tidningarna, som vi kan se i tabell 21. Däremot har det skett en kraftig ökning mellan de senare tio åren och 2010 angavs gärningsmannens ålder i sex av tio artiklar.

Tabell 21. Angivelse av ålder i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns, utom artiklar där gärningsman namnges och utom företag/organisationer, över tid (%)

	1990	2000	2010
Ålder anges ej	53	53	40
Ålder anges	47	47	60
Summa	100	100	100
Antal artiklar	154	224	115

8.6.8 Adress

Genom att berätta var gärningsmannen bor någonstans kan man riskera att peka ut en person. Tabell 22 visar oss att det har blivit allt vanligare att publicera gärningsmannens stadsdel genom åren. Det skedde en minskning av uppgifter om var gärningsmannen var hemmahörande mellan 1990 och 2000, för att sedan öka kraftigt 2010. Ökningen av adressuppgifter skedde på samtliga plan.

Tabell 22. Adressangivelse genom åren (%) i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns.

	1990	2000	2010
Ingen adress	89	94	80
Län, region, etc.	1	0	3
Stad, kommun, etc.	7	2	10
Stadsdel, by, etc.	3	4	6
Gata	0	0	1
Summa	100	100	100
Antal artiklar	191	255	145

8.6.9 Etnisk tillhörighet

Vi kan se i tabell 24 att det under perioden 1990 till 2010 aldrig har varit vanligt att publicera uppgifter om gärningsmannens etnicitet. Här kan man förstås diskutera vad som är att "publicera gärningsmannens etnicitet". Naturligtvis kan man hävda att en bild till viss del ger oss gärningsmannens etnicitet. Här har vi valt att koda som "anges" enbart när det skrivs något om gärningsmannens etnicitet.

Tabell 24. Angivelse av gärningsmans etniska tillhörighet i artiklar om svenska brott med nämnd gärningsman, utom företag/organisationer, över tid (%)

	1990	2000	2010
Anges ej	97	100	98
Anges	3	0	2
Summa	100	100	100
Antal	185	248	134

8.6.10 Angivelse av moral och personliga egenskaper

Tabell 25 visar oss att andelen artiklar där gärningsmans moral och/eller personliga egenskaper uppges är relativt hög. Det minskar i andel mellan 1990 och 2000 för att sedan öka marginellt fram till 2010. Gärningsmannens moral är något svårdefinierat. Något som är moral för en av tre kodare kanske inte är det för de andra. Några exempel på artiklar där moral har angetts är: Mördade för nöjes skull, när amerikanska soldater i Afghanistan skjutit ihjäl civila. 78-åring avled efter p-misshandel, där det står att läsa följande om gärningsmannen: "Att slå ner två gamla människor tyder på empatibrist, att personen är impulsstyrd och har nära till våld". Medlem i ugandisk domedagssekt gripen: "Polisen tror att

det rör sig om systematiskt massmord som genomförts sedan sektens profetia om jordens undergång vid millennieskiftet slagit fel”. Flera olika benämningar kan tolkas som moral, men det är också personligt vad som egentligen bör anges som moral. Vi har under kodningen diskuterat flera artiklar i gruppen, men alla beslut här har inte varit gemensamma.

Tabell 25. Angivelse av personliga egenskaper och/eller moral hos brottslingar i artiklar om svenska brott med nämnd gärningsman, utom företag/organisationer, över tid (%).

	1990	2000	2010
Ingen uppgift	87	91	91
Uppgift finns	13	9	9
Summa	100	100	100
Antal artiklar	185	248	134

8.6.11 Namngivelse där dom ej fallit i brottsrapporteringen

Tabell 26 visar oss att år 2000 skiljer sig från de andra två undersökta åren. Antalet namngivna, icke dömda, brottslingar var mindre än 1/10, medan det var ett högre antal både 1990 och 2010. Det här kan kopplas till specifika fall. 1990 åtalades sex polischefer i en buggningshärva där upprepade artiklar namngav dem innan dom fallit. 2010 var det istället rättegången mot de som startade fildelningssiten The Pirate Bay som stod åtalade och namngavs i flera artiklar utan att domen fallit. I regel krävs en viss ställning i samhället eller att man själv går ut i media för att namnet ska publiceras innan någon dom fallit.

Tabell 26. Publicering av namn genom åren (%) i artiklar där gärningsman nämns och dom ej har fallit.

	1990	2000	2010
Ej namngivna	80	84	79
Namngivna	20	16	21
Summa	100	100	100
Antal artiklar	210	259	141

8.6.12 Angivelse av tidigare brott i brottsrapporteringen

Tabell 27 visar oss att tidningarna sällan tar upp brottslingars tidigare brottslighet i artiklarna. Fram till 2000 låg andelen artiklar där sådana uppgifter existerade på 10 procent för att sedan minska till 8 procent fram till 2010.

Tabell 27. Publicering av gärningsmans tidigare brott i artiklar om svenska brott med nämnd gärningsman, över tid (%)

	1990	2000	2010
Ingen uppgift	90	90	92
Uppgift finns	10	10	8
Summa	100	100	100
Antal	191	255	145

9. Analys och diskussion

Nedan följer en analys och diskussion kring våra resultat utifrån våra frågeställningar.

9.1 Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering? Hur är denna utveckling relaterat till den verkliga brottsutvecklingen?

Vad vi ser i resultaten är att det skett en viss skillnad över tid vad gäller andelen kriminalrapportering i de undersökta tidningarna. Båda tidningarna följer samma trend över tid, med en ökning på en procentenhet mellan åren 1990-2000. Därefter sjunker det två (GP) respektive tre (DN) procentenheter år 2010. Denna utveckling är inte förankrad i brottsutvecklingen i Sverige, då antalet lagföringar visar en motsatt trend med en minskning under perioden 1990-2000 och sedan en ökning perioden 2000-2010. Det kan finnas flera olika förklaringar till varför dessa två utvecklingar inte följer varandra. Medierna rapporterar inte om alla brott som begås i samhället. Urvalet av vilka brott som blir nyheter kan härledas till teorierna om nyhetsvärdering. Precis som vilken händelse som helst behöver en brotts handling uppfylla något av nyhetskriterierna (närhet, sensationsfaktor, elitcentrering eller förenkling) för att få en plats i tidningen.

Det förefaller heller inte troligt att medier arbetar på det sättet att man strävar efter att spegla brottsutvecklingen i samhället rakt av. Mediernas uppgift är förvisso att spegla verkligheten, men att mediernas bild av brottsligheten och brottsutvecklingen i samhället ska överensstämma är kanske ett orimligt krav. Faktumet att ett av de viktigaste nyhetskriterierna är att händelsen ska avvika från det normala skapar en konflikt i mediernas roll att rapportera om verkligheten som den ser ut och samtidigt förhålla sig till en nyhetsvärdering. Vissa typer av brott blir överrepresenterade i medier medan andra helt ignoreras.

Vad gäller brottsrapporteringens geografiska fördelning ser vi att nyhetskriteriet närhet är av stor vikt. Majoriteten av brotten det skrivs om är antingen lokala eller inrikes. Det har inte skett någon större förändring i förhållandet mellan lokala, inrikes och utrikes brott över tid. Värt att notera här är att en större andel av de lokala brotten hamnar på förstasidan i jämförelse med inrikes- och utrikesbrott. De lokala brotten blir också i högre grad större artiklar än övriga brott. En iakttagelse vi gjort är att utrikes brott utgör lika stor andel av brottsrapporteringen under vår period som år 1920. Det har alltså inte skett några större förändringar över tid här, trots att man ofta pratar om en allt mer globaliserad medievärld.

9.2 Vilken brottstyp skriver medierna om?

Den brottstyp som de undersökta tidningarna rapporterat i högre grad om sedan 1980 är brott begångna mot person. Från att ha tagit upp 17 procent av brottsrapporteringen år 1980 till 39 procent 2010. Sedan 1980 har brott begångna mot person gått från att vara den brottstyp som tidningarna skrivit minst om till att vara den brottstyp som det rapporteras klart mest om. Samtidigt har egendomsbrott fått mindre och mindre del i brottsrapporteringen. Ser man till nyhetsvärderingsteorierna finns det inga klara svar på varför utvecklingen ser ut som den gör. En tes är att vissa av brotten begångna mot person,

och då främst mord, anses sensationsartade och därför har ett högt nyhetsvärde. Även faktumet att brott begångna mot person tenderar att vara lätta att förstå kan spela in. Skeenden som att en person slår en annan är lättförståeligt jämfört med till exempel ekonomisk brottslighet som kan kräva viss förförståelse hos läsaren.

Här kan vi se ett samband mellan antalet anmälda brott mot person och rapporteringen i media. Antalet mordfall i Sverige ligger ganska stadigt runt 95 mordfall per år under den undersökta perioden. Däremot har antalet anmälningar om mord och dråp ökat till följd av förändrade polisrutiner kring dödsfall vilket troligtvis påverkar medierapporteringen. Samma utveckling ser vi i misshandelsbrott. Antalet anmälningar har konsekvent ökat under den undersökta perioden vilket förmodligen bidrar till att medier skriver om denna typ av brott. Vad gäller egendomsbrott har dessa, precis som i brottsrapporteringen, minskat under perioden 1980-2010. Detta stämmer väl överens med hur stor andel av brottsrapporteringen som består av egendomsbrott.

9.3 Hur beskrivs de misstänkta/gärningsmännen?

Medan Börjessons undersökning visar en minskning ner till 7 procent på ålderangivelse i brottsartiklar ser vi en stadig ökning. Från 1980 till 1990 har angivelse av ålder ökat från 7 procent till 47 procent vilket alltså innebär att nästan hälften av alla artiklar där gärningsman nämns också anger gärningsmannens ålder. Denna ökning är uppseendeväckande stor. Om Börjessons tes om att det kunde vara en policy att tidningarna minskat sin publicering av gärningsmännens ålder stämde så är den inte längre i bruk år 1990. Ålder kan vara ett sätt att tillsammans med andra faktorer som till exempel geografisk hemvist eller kön misstänkliggöra personer. Urvalet för vem det är som kan vara gärningsman minskar. Det här går också mot de publicistiska reglerna som finns: "Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig".

Andelen brottsartiklar där gärningsmannens kön beskrivs har ökat över tid. Trenden som Börjesson visar upp i sin studie bryts i vår undersökning. Tidningarna har gått från att år 1950 och framåt bli mindre och mindre benägna att ange gärningsmannens kön till att bli alltmer benägna att ange kön. År 1980 angavs gärningsmannens kön i 68 procent av fallen medan samma siffra år 2010 låg på 84 procent. Faktumet att tidningarna är benägna att ange kön på gärningsmän stämmer inte överens med de pressetiska reglerna som de är utformade i *Spelregler för press, radio och TV*. En trolig orsak att tidningarna inte respekterar just denna aspekt kan vara att just kön är en så pass allmän beskrivning av person och man utsätter därför inte en mindre grupp eller riskerar att peka ut en specifik individ. En annan trolig orsak kan vara att könet på en gärningsman är lätt att identifiera även om gärningsmannen för polisen, och för den delen journalisten, är okänd. Dessutom är det väldigt lätt att benämna gärningsmän som antingen han eller hon. Något som kan vara intressant i framtida brottsrapportering är användandet av den könsneutrala benämningen hen. Om ordet blir vedertaget kan det då få tidningarna att bättre respektera de publicistiska reglerna? Naturligtvis finns det fall där det finns betydelse att nämna kön, men det förefaller orimligt

att så skulle vara fallet i 84 procent av artiklarna. En anledning till att medier väljer att beskriva gärningsmannens kön kan vara att det i vissa fall kan vara av samhällets intresse att veta vem det är som utför brott. Är det till exempel i princip bara män som är gärningsmän i misshandelsfall finns det en poäng för medier att berätta det, då det säger något om hur samhället och i viss mån verkligheten ser ut.

Börjessons studie visar att tidningarna i mindre och mindre grad valde att publicera namnet på gärningsmän över tid. Vår studie visar att denna trend bröts under perioden 1980-1990. År 1990 var 17 procent av de personer (ej organisationer och myndigheter) som framställdes som gärningsmän namngivna, till skillnad från 11 procent år 1980. Något vi märkte under kodningen var att år 1990 pågick rättegången i ett uppmärksammat buggningsåtal där flera högt uppsatta poliser stod åtalade. Dessa poliser stod namngivna och det skrevs många artiklar om det här enstaka fallet. Samma observation gjorde vi år 2000, när hovrättsförhandlingen i Malexandermordet ägde rum under en av de kodade veckorna, samt 2010 då grundarna av fildelnings-siten The Pirate Bay stod åtalade i en mycket uppmärksammat rättsprocess. Ökningen av namnpubliceringar i tidningarna under 1980-1990 är svår att förklara. Inledningsvis hade vi en hypotes om att det kunde bero på att andelen rättegångsartiklar hade ökat. Detta visade sig vara felaktigt, då det inte förekom någon sådan ökning under perioden 1980-1990. Ökningen kom först efter 1990. En annan tes är att det skulle vara en inomredaktionell utveckling som dels skulle kunna drivas på av ett tryck från en allmänhet som tenderar att vara mer positivt inställda till namnpubliceringar än journalisterna själva.

Vi konstaterar att tidningarna i regel inte anger gärningsmannens etniska tillhörighet i brottsrapporteringen. Ser man till en 90-årsperiod med hjälp av Börjessons resultat ser vi att det skett en nedgång i hur man valt att ange etnicitet på gärningsmän. Från tio procent av artiklarna ned till två procent år 2010. Tidningarna följer således de pressetiska reglerna väldigt väl i just frågan om etnicitet.

10. Slutsatser

Nedan sammanfattar vi våra resultat utifrån de frågeställningar vi ställt. Vi ger även förslag på vidare forskning.

10.1 Hur stor del av det redaktionella materialet utgörs av kriminalrapportering?

Både GP och DN följer samma utveckling i brottsrapporteringen. År 1990 bestod åtta respektive sju procent av tidningarnas redaktionella material av kriminalrapportering. År 2000 ökade denna siffra med en procentenhet i båda tidningarna för att sedan sjunka till sju respektive fem procent år 2010.

10.2 Hur är utvecklingen av kriminalrapporteringen relaterat till den verkliga brottsutvecklingen?

Kriminalrapporteringens utveckling följer inte brottsutvecklingen i Sverige under perioden 1990-2010. Snarare tvärtom. De undersökta tidningarna har skrivit mer om brott under perioder där antalet lagföringar sjunkit och haft en mindre omfattande kriminalrapportering när antalet lagföringar stigit.

Däremot följer kriminalrapporteringens utveckling brottsutvecklingen för vissa brottstyper. Till exempel har antalet anmälningar om mord och misshandel ökat, precis som andelen artiklar om brott mot person. Samtidigt har egendomsbrotten i Sverige minskat över tid och det har även brottsrapporteringen i media om den typen av brott.

10.3 Vilka typer av brott skriver man om? Hur är detta relaterat till teorierna om nyhetsvärdering?

Andelen utländska brott i brottsrapporteringen har inte förändrats nämnvärt under den undersökta perioden utan legat stadigt runt 23 procent av kriminalrapporteringen. Brott mot person har tagit mer och mer plats i brottsrapporteringen. Från att ha utgjort 25 procent av kriminalrapporteringen år 1990 till 39 procent år 2010. Egendomsbrott är den brottstyp som tidningarna år 2010 skriver minst om. Så var inte fallet 1990 då egendomsbrotten utgjorde lika stor del av brottsrapporteringen som de andra brottstyperna. Kategorin övriga brott som innefattar allmänfarliga brott, brott gällande trafik, ordning, allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen och tjänstefel, har också legat någorlunda stadigt och utgjort mellan 22-28 procent under den undersökta perioden.

Vi har ingen säker slutsats om huruvida nyhetskriterierna påverkat utvecklingen av brottsrapporteringen i fråga om vilka brottstyper media skriver om.

10.4 Hur skildras de misstänkta/gärningsmännen vid olika tidpunkter? Hur är detta relaterat till pressens etiska regler?

Vi ser att medierna framställer en ensam gärningsman. Detta har också blivit än vanligare över tid. Gärningsmannens yrke beskrivs ganska sällan, men när det väl görs är det oftast personer som är högt uppsatta i samhället. Gärningsmannens kön beskrivs i regel i brottsrapporteringen. Gärningsmannens ålder beskrivs inte i lika hög grad som kön, men

under den undersökta perioden blev det allt vanligare att ange ålder. Var den misstänkte är hemmahörande skildras inte i någon större utsträckning. Om något nämns är det vilken stad den misstänkte bor i. Etnisk tillhörighet är inte något som beskrivs i brottsrapporteringen. Gärningsmannens tidigare brottslighet beskrivs i 10 procent av artiklarna där en gärningsman är nämnd för att sjunka strax under 10 procent år 2010. Andelen förövare som namnges ligger stadigt runt 15 procent av artiklarna där en gärningsman nämns. Det är främst brottslingar som utför egendomsbrott som får sina namn publicerade.

Vad gäller pressens etiska regler så säger de att medier ska vara mycket restriktiva i beskrivningen av människor som är misstänkta för brott. Medierna följer dessa regler i vissa fall och i andra fall inte. Kön och ålder är två egenskaper som tidningarna inte är särskilt restriktiva med trots att det står i de pressetiska reglerna. Däremot är man mycket noggrann med att undvika att beskriva exempelvis etnicitet.

11. Förslag till vidare forskning

Om man är intresserad av att göra fler kvantitativa innehållsanalyser på ämnet kan man välja att se hur resultaten ser ut i kvällstidningar, landsortstidningar eller etermedia. Det skulle ge en bredare bild av hur kriminaljournalistiken skildras i svensk media. Det går också att göra kvalitativa undersökningar på hur gärningsmän och/eller brottsoffer skildras i svensk media. Likvärdiga undersökningar på utländsk media hade också kunnat ge intressanta komparativa resultat.

Källförteckning

Litteratur

Andersson, Ulrika & Wiik, Jenny (2007) "Journalism meets management", *Journalism Practice*, Abingdon

Asp, Kent (red) (2012) *Svenska journalister: 1989-2011*, Göteborg

Börjesson, Britt (1988) *Brott och Publicitet: Kriminaljournalistik och pressetik under 1900-talet*, Göteborg

Dahlgren, Peter (1987) *Pressens bild av brottsligheten*, Stockholm

Ekström, Louise (2008) *Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2007*, Stockholm

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan*, Stockholm

Höijer, Birgitta & Andén-Papadopoulos, Kari (1996) *Våldsamma nyheter: Perspektiv på dokumentära våldsskildringar i media*, Eslöv

Nord, Lars & Strömbäck Jesper (2012) *Medierna och demokratin*, Lund

Olsson, Anders R (2009) *Yttrandefrihet och tryckfrihet*, Lund

Pollack, Ester (2001) *En studie i medier och brott*, Stockholm

Sanders, Karen (2003) *Ethics & journalism*, London

Shoemaker, Pamela J (1991) *Gatekeeping*, Newbury Park

Sternvik, Josefine (2005) "Tabloidiseringen – en kompakt tidningstrend", *Lyckan kommer, lyckan går* /Sören Holmberg & Lennart Weibull (red), Göteborg

Wadbring, Ingela (2012) *Journalistikens kommersialisering – mera myt än sanning?*, Stockholm

Internet

Flores, Juan *Medier oeniga om namnpublicering*, Dagens Nyheter <http://www.dn.se/kultur-noje/medier-oeniga-om-namnpublicering/>, 20140508

Hadenius, Stig *Att inte publicera namn kan underlätta mord*, Dagens Nyheter <http://www.dn.se/debatt/att-inte-publicera-namn-kan-underlatta-mord/>, 20140511

Häger, Björn *Om Publicistklubben*, Publicistklubben <http://www.publicistklubben.se/om-pk/>, 20140508

Johansson, Alf W & Sundin, Staffan *Dagens Nyheter*, Nationalencyklopedin <http://www.ne.se/dagens-nyheter>, 20140503

Johansson, Gunnar R *Publicistklubbens stadgar*, Publicistklubben

<http://www.publicistklubben.se/om-pk/stadgar/>, 20140508

Sigvardsson, Ola *Etiska regler för press, TV och radio*, Allmänhetens Pressombudsman

<http://www.po.se/regler/pressetiska-regler>, 20140511

Sigvardsson, Ola *PO: En gräns överskreds i dag*, Medievärlden

<http://www.medievarlden.se/diskussion/2012/09/po-en-grans-overskreds-idag>, 20140509

Sigvardsson, Ola *Hur PON arbetar*, Allmänhetens Pressombudsman

<http://www.po.se/om/pon3>, 20140508

Okänd *Om Svenska Journalistförbundet*, Svenska Journalistförbundet

<https://www.sjf.se/om-oss>, 20140508

Okänd *Spelregler för press, radio och TV*, Svenska Journalistförbundet

<https://www.sjf.se/yrkesfragor/etik/spelregler-for-press-radio-och-tv>, 20140508

Okänd *Stampens historik*, Stampen

<http://www.stampen.com/om-stampen/historik/>, 20140503

Okänd *Mediefakta upplagor*, Tidningsstatistik AB

<http://www.ts.se/mediefakta-upplagor/dagspress/>, 20140503

Bilaga 1: Kodschema

1 Tidning	1. GP	2. DN			
2 År	1. 1990	2. 2000	3. 2010		
3 Vecka	1. V1	2. V2			
4 Veckodag	1. Måndag	2. Tisdag	3. Onsdag	4. Torsdag	5. Fredag
	6. Lördag	7. Söndag			
5 Placering	1. Etta	2. Forts. etta	3. Puff	4. Insida	
6 Storlek	1. Notis	2. Artikel			
7 Artikeltyp	1. Rapport om brott, polisingripande, etc 2. Uppföljning: utredning, misstänkt, häktad, etc 3. Rättegång 4. Inlämnad anmälan, stämning, etc 5. Flera brott/gärningsmän i en artikel 6. Nedlagd utredning/åtal, etc 7. Övrigt: verkställd dödsdom, rymning, etc				
8 Brottplats	1. Lokal	2. Inrikes	3. Utrikes		
9 Huvudsaklig brottskategori	00. Utland 01. Mord, dråp 02. Misshandel 03. Övriga våldsbrott 11. Våldtäkt 12. Övriga sedlighetsbrott 20. Rån 21. Inbrott 22. Stöld och häleri 30. Bedrägeri, förskingring, förfalskning, check- och valutabrott 31. Skattebrott 40. Allmänfarliga brott: mordbrand, bombattentat mm 41. Trafikbrott 42. Ordningsbrott, fylleri, skadegörelse, etc 43. Brott riktade mot allmän verksamhet 44. Brott mot lagar om tillverkning och försäljning av alkohol 45. Narkotikabrott 47. Smuggling 48. Brott mot vapen-, jakt- och fiskelagstiftning 49. Övriga brott 50. Tjänstefel				

- 10 Har dom i mål fallit? 1. Nej 2. Ja
- 11 Vem är gärningsman? 1. Ingen 2. En person 3. Flera personer
4. Företag/organisation 5. Stat/myndighet/kommun
- 12 Namnges gärningsman? 1. Nej 2. Ja
13. Anges gärningsmannens adress?
1. Nej 2. Region/Län
3. Kommun 4. Stadsdel/by
5. Gata 6. Fullständig adress
14. Anges gärningsmannens yrke/titel?
1. Nej 2. Socialgrupp 1
3. Socialgrupp 2 4. Osäker
15. Bild på gärningsman 1. Nej 2. Ja
16. Finns uppgift om tidigare brott som begåtts av gärningsman?
1. Nej 2. Ja
17. Uttalar man sig om gärningsmannens moral?
1. Nej 2. Ja
18. Anges gärningsmannens arbetsplats eller –kamrater?
1. Nej 2. Ja
19. Anges gärningsmannens etniska tillhörighet?
1. Nej 2. Ja
20. Anges ålder? 1. Nej 2. Ja
21. Anges kön? 1. Nej 2. Ja
22. Beskrivs gärningsmans familj?
1. Nej 2. Ja
23. Beskrivs gärningsmans släkt?
1. Nej 2. Ja
24. Beskrivs gärningsmans grannar?
1. Nej 2. Ja
25. Beskrivs gärningsmans personliga egenskaper/vanor?
1. Nej 2. Ja
26. Är det ett efterlysningssignalement?
1. Nej 2. Ja

Bilaga 2: Kompletterande tabeller

Tabell B1. Variationer mellan veckodagar

<i>Brottsrapporteringens veckodagsvariationer efter år (%).</i>			
	1990	2000	2010
måndag	12	13	8
tisdag	16	11	14
onsdag	14	16	16
torsdag	16	13	23
fredag	13	21	15
lördag	15	15	18
söndag	14	11	6
Summa	100	100	100
Antal	288	363	202

Tabell B2. Geografisk brottsplats och placering, 1990

<i>Brottsplats (%) och placering, 1990</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Förstasida*	9	5	6
Insida	91	95	94
Summa	100	100	100
Antal	93	128	67

* *Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.*

Tabell B3. Geografisk brottsplats och placering, 2000

<i>Brottsplats (%) och placering, 2000</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Förstasida*	6	5	1
Insida	94	95	99
Summa	100	100	100
Antal	128	150	85

* *Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.*

Tabell B4. Geografisk brottsplats och placering, 2010

<i>Brottsplats (%) och placering, 2010</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Förstasida*	9	4	7
Insida	91	96	93
Summa	100	100	100
Antal	64	93	45

* *Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.*

Tabell B5. Geografisk brottsplats och artikelstorlek, 1990

<i>Brottsplats (%) och artikelstorlek, 1990</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Notis	70	78	66
Artikel	30	22	34
Summa	100	100	100
Antal	93	128	67

Tabell B6. Geografisk brottsplats och artikelstorlek, 2000

<i>Brottsplats (%) och artikelstorlek, 2000</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Notis	58	77	82
Artikel	42	23	18
Summa	100	100	100
Antal	128	150	85

Tabell B7. Geografisk brottsplats och artikelstorlek, 2010

<i>Brottsplats (%) och artikelstorlek, 2010</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Notis	50	72	64
Artikel	50	28	36
Summa	100	100	100
Antal	64	93	45

Tabell B8. Artikelkategorier och geografisk brottsplats, 1990

<i>Artikelkategorier och brottsplats (%), 1990</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Rapport om brott, polisingripande etc	52	30	57
Uppfölning, utredning, misstänkt etc	30	38	26
Rättegång	13	25	12
Inlämnad anmälan, stämning etc	3	2	1
Lägesrapport: Flera brott etc	1	0	0
Nedlagd utredning, åtal etc	1	2	3
Övrigt	0	3	1
Summa	100	100	100
Antal	93	128	67

Tabell B9. Artikelkategorier och geografisk brottsplats, 2000

<i>Artikelkategorier och brottsplats (%), 2000</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Rapport om brott, polisingripande etc	48	32	41
Uppfölning, utredning, misstänkt etc	17	21	18
Rättegång	19	40	22
Inlämnad anmälan, stämning etc	1	3	1
Lägesrapport: Flera brott etc	13	1	4
Nedlagd utredning, åtal etc	1	2	7
Övrigt	1	1	7
Summa	100	100	100
Antal	128	150	85

Tabell B10. Artikelkategorier och geografisk brottsplats, 2010

<i>Artikelkategorier och brottsplats (%), 2010</i>			
	Lokal	Inrikes	Utland
Rapport om brott, polisingripande etc	22	19	36
Uppföljning, utredning, misstänkt etc	51	26	27
Rättegång	20	39	31
Inlämnad anmälan, stämning etc	5	6	0
Lägesrapport: Flera brott etc	0	1	2
Nedlagd utredning, åtal etc	2	4	0
Övrigt	0	5	4
Summa	100	100	
Antal	93	128	67

Tabell B11. Brottskategorier och placering i tidningen

<i>Brottskategori och placering (%)</i>				
	Förstasida *	Insida	Summa	Antal
Utland	0	100	100	17
Mord & dråp	8	92	100	170
Misshandel	2	98	100	63
Övrigt våld	0	100	100	28
Våldtäkt	3	97	100	38
Övr. sedlighet	0	100	100	25
Rån	9	91	100	77
Inbrott	0	100	100	9
Stöld & häleri	0	100	100	29
Bedrägeri m.m.	4	96	100	72
Skattebrott	50	50	100	2
Allmänfarligt	11	89	100	55
Trafikbrott	0	100	100	16
Ordningsbrott	6	94	100	32
Mot allm verksamhet	0	100	100	8
Sprit	0	100	100	2
Knark	10	90	100	10
Smuggling	11	89	100	18
Vapen	11	89	100	9
Tjänstefel	13	87	100	38
Övrigt	4	96	100	135

* Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.

Tabell B12. Brottstyper och placering i tidningen, 1990

<i>Brottstypernas (%) placering i tidningarna, 1990</i>				
	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Förstasida *****	0	5	5	9
Insida	100	95	95	91
Summa	100	100	100	100
Antal	12	87	73	116

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

***** Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.

Tabell B13. Brottstyper och placering i tidningen, 2000

<i>Brottstypernas (%) placering i tidningarna, 2000</i>				
	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Förstasida *****	0	4	7	4
Insida	100	96	93	96
Summa	100	100	100	100
Antal	5	150	86	122

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

***** Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.

Tabell B14. Brottstyper och placering i tidningen, 2010

<i>Brottstypernas (%) placering i tidningarna, 2010</i>				
	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Förstasida *****	0	7	3	7
Insida	0	93	97	93
Summa	0	100	100	100
Antal	0	89	30	83

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

***** Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.

Tabell B15. Brottstyper och artikelstorlek, 1990

<i>Brottstyp (%) och artikelstorlek, 1990</i>				
	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Notis	67	72	75	72
Artikel	33	28	25	28
Summa	100	100	100	100
Antal	12	87	73	116

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

Tabell B16. Brottstyper och artikelstorlek, 2000

<i>Brottstyp (%) och artikelstorlek, 2000</i>				
	Utländska brott *	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Notis	60	75	74	66
Artikel	40	25	26	34
Summa	100	100	100	100
Antal	5	150	86	122

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

Tabell B17. Brottstyper och artikelstorlek, 2010

<i>Brottstyp (%) och artikelstorlek, 2010</i>				
	Utländska brott*	Brott mot person **	Egendomsbrott ***	Övriga brott ****
Notis	0	63	73	60
Artikel	0	37	27	40
Summa	0	100	100	100
Antal	0	89	30	83

* Alla typer av brott begångna i utlandet.

** Mord, dråp, misshandel, övriga våldsbrott, våldtäkt och övriga sedlighetsbrott.

*** Rån, inbrott, stöld, häleri, bedrägeri mm, skattebrott.

**** Allmänfarliga brott, trafik- och ordningsbrott, brott mot allmän verksamhet, sprit, knark, smuggling, vapen, tjänstefel och övriga brott.

Tabell B18. Brottskategoriernas placering i tidningen, lokala brott

<i>Brottskategori och placering (%), lokala brott</i>				
	Förstasida *	Insida	Summa	Antal
Mord & dråp	17	83	100	52
Misshandel	3	97	100	33
Övrigt våld	0	100	100	13
Våldtäkt	0	100	100	11
Övr. sedlighet	0	100	100	4
Rån	10	90	100	40
Inbrott	0	100	100	5
Stöld & häleri	0	100	100	14
Bedrägeri m.m.	0	100	100	18
Skattebrott	50	50	100	2
Allmänfarligt	25	75	100	8
Trafikbrott	0	100	100	6
Ordningsbrott	0	100	100	12
Mot allm verksamhet	0	100	100	1
Sprit	0	100	100	2
Knark	14	86	100	7
Smuggling	0	100	100	3
Vapen	50	50	100	2
Tjänstefel	8	92	100	12
Övrigt	5	95	100	40

* Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.

Tabell B19. Brottskategoriernas placering i tidningen, inrikes brott

<i>Brottskategori och placering (%), inrikes brott</i>				
	Förstasida *	Insida	Summa	Antal
Mord & dråp	6	94	100	87
Misshandel	0	100	100	26
Övrigt våld	0	100	100	8
Våldtäkt	4	96	100	25
Övr. sedlighet	0	100	100	13
Rån	9	91	100	34
Inbrott	0	100	100	4
Stöld & häleri	0	100	100	15
Bedrägeri m.m.	8	92	100	37
Skattebrott	0	0	0	0
Allmänfarligt	0	100	100	10
Trafikbrott	0	100	100	10
Ordningsbrott	8	92	100	13
Mot allm verksamhet	0	100	100	4
Sprit	0	0	0	0
Knark	0	100	100	3
Smuggling	0	100	100	6
Vapen	0	100	100	5
Tjänstefel	17	83	100	23
Övrigt	4	96	100	48

* *Artikeln är helt, eller delvis, placerad på förstasidan.*

Tabell B20. Namngivning och yrke, 1990

<i>Namngivning (%) och angivelse av gärningsmans yrke i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, 1990</i>			
	Ej namngivna	Namngivna	Org./Företag etc
Ingen uppgift	80	26	83
Uppgift finns	20	74	17
Summa	100	100	100
Antal	154	31	6

Tabell B21. Namngivning och yrke, 2000

Namngivning (%) och angivelse av gärningsmans yrke i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, 2000

	Ej namngivna	Namngivna	Org./Företag etc
Ingen uppgift	85	71	71
Uppgift finns	15	29	29
Summa	100	100	100
Antal	224	24	7

Tabell B22. Namngivning och yrke, 2010

Namngivning (%) och angivelse av gärningsmans yrke i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, 2010

	Ej namngivna	Namngivna	Org./Företag etc
Ingen uppgift	80	69	73
Uppgift finns	20	31	27
Summa	100	100	100
Antal	115	19	11

Tabell B23. Namngivning och brottskategori

<i>Publicering av namn fördelat på brottskategorier och år (%)</i>						
	1990		2000		2010	
	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja
Mord & dråp	10	11	20	44	23	36
Misshandel	13	0	11	0	12	0
Övrigt våld	1	0	7	0	3	0
Våldtäkt	5	0	5	0	14	0
Övr. sedlighets	5	0	2	0	4	0
Rån	14	3	18	3	5	3
Inbrott	1	0	2	0	0	0
Stöld & häleri	10	0	3	7	3	0
Bedrägeri mm	12	17	5	23	5	18
Skattebrott	0	3	0	3	0	0
Allmänfarligt	1	3	0	0	3	0
Trafikbrott	3	0	1	0	6	0
Ordningsbrott	4	3	4	0	2	0
Mot allm verksamhet	1	0	1	3	0	0
Sprit	1	0	0	0	1	0
Knark	1	0	3	0	2	0
Smuggling	3	0	1	0	1	0
Vapen	3	0	1	0	0	0
Tjänstefel	5	46	3	7	2	3
Övrigt	7	14	13	10	14	40
Summa	100	100	100	100	100	100
Antal	156	35	225	30	117	28

Tabell B24. Ålder och kön, 1990

<i>Angivelse av ålder och kön (%) i kombination, i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, utom artiklar med namngivna brottslingar, 1990</i>		
	Kön anges ej	Kön anges
Ålder anges ej	86	43
Ålder anges	14	57
Summa	100	100
Antal	37	119

Tabell B25. Ålder och kön, 2000

<i>Angivelse av ålder och kön (%) i kombination, i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, utom artiklar med namngivna brottslingar, 2000</i>		
	Kön anges ej	Kön anges
Ålder anges ej	85	46
Ålder anges	15	54
Summa	100	100
Antal	40	185

Tabell B26. Ålder och kön, 2010

<i>Angivelse av ålder och kön (%) i kombination, i artiklar om svenska brott med angiven gärningsman, utom artiklar med namngivna brottslingar, 2010</i>		
	Kön anges ej	Kön anges
Ålder anges ej	94	32
Ålder anges	6	68
Summa	100	100
Antal	18	99

Tabell B27. Namnpublicering i brottsrapporteringen

<i>Publicering av namn i artiklar där gärningsmannen nämns, över tid (%)</i>			
	1990	2000	2010
Ej namngivna	76	79	75
Namngivna	24	21	25
Summa	100	100	100
Antal	251	333	186

Tabell B28. Namnpublicering, exkl. företag/organisationer

<i>Publicering av namn i artiklar om svenska brott där gärningsman nämns, utom företag/organisationer, över tid (%)</i>			
	1990	2000	2010
Ej namngivna	83	90	86
Namngivna	17	10	14
Summa	100	100	100
Antal	185	248	134